

Forskning och forskarutbildning

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet 58 motionsyrkanden om forskning och forskarutbildning som väcktes under allmänna motionstiden 2007. Yrkandena handlar om övergripande och organisatoriska frågor, beslut om universitetsstatus och examensrättigheter, forskarutbildning, högskolans forskare, kommersialisering av forskningsresultat, forskning inom vissa områden samt framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor.

Utskottet föreslår avslag på samtliga motionsyrkanden, huvudsakligen med hänvisning till gällande bestämmelser, planerade eller vidtagna åtgärder, rådande ansvarsförhållanden samt pågående utrednings- och beredningsarbeten.

I betänkandet finns reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Därutöver finns ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	6
Övergripande och organisatoriska frågor	6
Universitetsstatus och examensrättigheter	7
Forskarutbildning	9
Högskolans forskare	11
Kommersialisering av forskningsresultat	12
Forskning inom vissa områden	14
Framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor	18
Reservationer	20
1. Systemet för resursfördelning, punkt 1 (s)	20
2. Forskningens samhällsrelevans, punkt 2 (s)	20
3. Universitetsstatus och examensrättigheter, punkt 5 (s)	21
4. Doktoranders studiefinansiering, punkt 6 (s, mp)	21
5. Doktoranders studiefinansiering, punkt 6 (v)	22
6. Högskolans forskare, punkt 9 (s)	22
7. Kommersialisering av forskningsresultat, punkt 10 (s, mp)	23
8. Stamcellsforskning, punkt 11 (s)	24
9. Genusforskning, punkt 12 (s)	24
10. Forskning om skolans sexualundervisning, punkt 13 (s)	25
11. Lyckoforskning, punkt 14 (mp)	25
12. Transportforskning, punkt 15 (mp)	25
13. Migrationsforskning, punkt 16 (mp)	26
Särskilt yttrande	27
Framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor, punkt 18 (s)	27
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Systemet för resursfördelning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub517 yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (s)

2. Forskningens samhällsrelevans

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub415 yrkande 2.

Reservation 2 (s)

3. Forskningsstiftelserna

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub226 yrkandena 1–3.

4. Forskningens frihet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub226 yrkande 4 och 2007/08:Ub325 yrkandena 1 och 2.

5. Universitetsstatus och examensrättigheter

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub303 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub415 yrkande 1, 2007/08:Ub491 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub510 yrkande 4, 2007/08:Ub551 och 2007/08:Ub565.

Reservation 3 (s)

6. Doktoranders studiefinansiering

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub230 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub355, 2007/08:Ub412, 2007/08:Ub437 och 2007/08:Ub443 yrkande 4.

Reservation 4 (s, mp)

Reservation 5 (v)

7. Svenska sammanfattningar av avhandlingar

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub379 yrkande 2.

8. Professionsinriktad doktorsutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub495 och 2007/08:Ub553 yrkandena 1 och 2.

9. Högskolans forskare

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub221 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub379 yrkande 1 och 2007/08:Ub517 yrkande 4.

Reservation 6 (s)

10. Kommersialisering av forskningsresultat

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub222 yrkandena 1–3 och 6, 2007/08:Ub260 yrkandena 3 och 4 samt 2007/08:N323 yrkande 17.

Reservation 7 (s, mp)

11. Stamcellsforskning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub517 yrkande 6.

Reservation 8 (s)

12. Genusforskning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub314.

Reservation 9 (s)

13. Forskning om skolans sexualundervisning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub330 yrkande 3.

Reservation 10 (s)

14. Lyckoforskning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub450 yrkandena 1 och 2.

Reservation 11 (mp)

15. Transportforskning

Riksdagen avslår motion 2007/08:A402 yrkande 28.

Reservation 12 (mp)

16. Migrationsforskning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Sf344 yrkande 31.

Reservation 13 (mp)

17. Forskning inom vissa övriga områden

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub262 yrkande 2, 2007/08:Ub352, 2007/08:Ub416, 2007/08:Ub436, 2007/08:Ub492, 2007/08:Ub504 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub540 och 2007/08:Ub541.

18. Framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ub310, 2007/08:Ub428, 2007/08:Ub429 och 2007/08:Ub487.

Stockholm den 29 januari 2008

På utbildningsutskottets vägnar

Ulrika Carlsson i Skövde

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Oskar Öholm (m), Agneta Lundberg (s), Christer Nylander (fp), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s), Gunilla Tjernberg (kd), Lars Hjälmered (m), Rossana Dinamarca (v), Thomas Strand (s), Ulrika Carlsson i Skövde (c), Göran Thingwall (m), Per Lodenius (c) och Lage Rahm (mp).

Utskottets överväganden

Övergripande och organisatoriska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om övergripande och organisatoriska frågor.

Jämför reservationerna 1 (s) och 2 (s).

Motioner

Socialdemokraterna framhåller i motion 2007/08:Ub517 yrkande 2 vikten av att en stor del av forskningsresurserna fördelas i konkurrens i syfte att stärka spetsforskning och att skapa internationellt konkurrenskraftiga forskningsmiljöer. Kraftsamling kan ske genom att de mest framstående forskarna ges förutsättningar att bedriva långsiktig forskning i miljöer med tillräckliga resurser. Enligt samma motion, yrkande 3, behövs ett nytt resurstilldelningssystem som gynnar forskningskvalitet och slår vakt om forskning och forskningsanknuten högre utbildning i hela landet.

I motion 2007/08:Ub415 (s) yrkande 2 anförs vikten av en diskussion om samhällsrelevans som en viktig del i kvalitetsbedömningen av forskning. Motionären är kritisk till att en del av fakultetsanslagen ska fördelas enbart med utgångspunkt i vilka forskare som fått medel från Vetenskapsrådet.

Enligt motion 2007/08:Ub226 (m) yrkandena 1–2 bör ändringar ske i stiftelselagen och i forskningsstiftelsernas stiftelseförordnanden innebärande att styrelserna åter får i uppgift att tillsätta styrelseledamöter. Vidare bör, enligt yrkande 3, en utredning studera skyddet för stiftelser mot politiska ingrepp. I yrkande 4 anförs att riksdagen ska tillkännage värdet av forskningsfinansiering som står fri från politisk påverkan.

Regeringen bör, enligt motion 2007/08:Ub325 (m) yrkande 1, förvissa sig om att ovetenskapliga förhållningssätt inte präglar myndigheter som har i uppdrag att förvalta och fördela offentliga medel till forskning. Motionärerna är kritiska till vissa synpunkter som uttryckts i en tidning som utges av Nationella sekretariatet för genusforskning. Enligt yrkande 2 bör, i förekommande fall, lämpliga åtgärder vidtas för att motverka att politiker eller myndigheter med missriktad styrning skadar den offentligfinansierade forskningens rykte.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Vad gäller hur de statliga medlen till forskning och forskarutbildning ska fördelas hänvisar utskottet till att Resursutredningen överlämnade sitt slutbetänkande i november 2007 (SOU 2007:81). Utskottet är positivt inställt till att kvalitet i ökad utsträckning ska vara avgörande för hur resurser fördelas men anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av utredarens förslag.

Bortsett från att regeringen utser styrelsernas ledamöter och ordförande är forskningsstiftelserna självständiga organ med stor frihet att inom ramen för sina stadgar använda de medel som ställts till deras förfogande.

Utskottet anser inte att det behövs något tillkännagivande gällande värdet av forskningsfinansiering som står fri från politisk påverkan. Inom ramen för de medel som statsmakterna tilldelar dem, beslutar de forskningsfinansierande myndigheterna självständigt om den närmare fördelningen av resurser. Forskningens frihet är fastställd i 1 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434).

Vad gäller ovetenskapliga förhållningssätt hos myndigheter som har i uppdrag att förvalta och fördela medel till forskning konstaterar utskottet att de forskningsfinansierande myndigheternas beslut om anslag ska baseras på vetenskaplig kvalitet och relevans. Utskottet utgår ifrån att regeringen bevakar att de forskningsfinansierande myndigheterna agerar i enlighet med gällande regelverk, instruktioner och regleringsbrev samt vid behov vidtar de åtgärder som krävs för att säkerställa detta. Vad gäller sekretariatet för genusforskning ska det enligt sin instruktion främja genusforskning i vid bemärkelse och verka för att betydelsen av genusperspektiv uppmärksammas i all forskning. Detta ska ske genom utredningsarbete, opinionsbildning och informationsspridning samt på de andra sätt som sekretariatet finner lämpliga. Sekretariatet har inte till uppgift att finansiera eller bedriva egen forskning.

Universitetsstatus och examensrättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkandena om universitetsstatus och examensrättigheter.

Jämför reservation 3 (s).

Motioner

Socialdemokraterna anför i motion 2007/08:Ub510 yrkande 4 att det bör göras möjligt för högskolor att bli prövade för rätten att utfärda doktorsexamen inom profilområden. Detta skulle stimulera alla högskolor att åstadkomma spetsmiljöer för utbildning och forskning.

Enligt motion 2007/08:Ub415 (s) yrkande 1 bör Malmö högskola tilldelas examinationsrätt för forskarutbildning inom humanistiskt och samhällsvetenskapligt vetenskapsområde. Högskolan har, enligt motionären, utvecklat en profil med utbildning och forskning över de traditionella akademiska ämnesgränserna som gett både bredd och djup.

I motion 2007/08:Ub303 (m) yrkande 1 finns det behov av ett professionsuniversitet med forskning och forskarutbildning om professioner. Enligt yrkande 2, samma motion, bör ett eventuellt professionsuniversitet förläggas till Borås. Högskolan i Borås är, skriver motionären, redan inriktad på yrkesutbildningar och bedriver en verksamhet som håller en hög kvalitet.

Högskolan i Gävle bör bli universitet enligt motion 2007/08:Ub491 (fp) yrkande 1. Ett universitet sägs bl.a. kunna bidra till regionens utveckling och näringslivets förnyelse. Enligt yrkande 2 bör Högskolan i Gävle tilldelas vetenskapsområdet teknik samt humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde, vilka utgör högskolans styrkeområden.

Jönköpings tekniska högskola bör tilldelas vetenskapsområde enligt motion 2007/08:Ub551 (m, c, fp, kd). Högskolan har en utbildnings- och forskningsverksamhet som är inriktad på små och medelstora tillverkande företag.

Enligt motion 2007/08:Ub565 bör examensrätt i forskarutbildningen kunna tilldelas för grupper av ämnen eller områden i stället för vetenskapsområden. Dagens system med vetenskapsområden är till nackdel för mindre högskolor som ofta har hög kvalitet inom ett fåtal starka forskningsmiljöer men inte den bredd som krävs för att kunna få examinationsrätt inom ett helt vetenskapsområde.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Vad gäller rätten att utfärda doktorsexamen konstaterar utskottet att Resursutredningen (SOU 2007:81) föreslår att användningen av vetenskapsområden avskaffas och att högskolor ska kunna få tillstånd att utfärda examina på forskarnivå i ämnen. Utskottet bedömer förslaget som intressant men anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av utredarens förslag.

Även vad gäller högskolors möjligheter att omvandlas till universitet eller tilldelas vetenskapsområden anser utskottet att riksdagen bör invänta beredningen av Resursutredningens förslag.

Forskarutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om forskarutbildningen.

Jämför reservationerna 4 (s, mp) och 5 (v).

Motioner

Enligt motion 2007/08:Ub412 (s) måste doktorander omfattas av samma rättigheter som gäller på övriga arbetsmarknaden. Doktorander med stipendium eller utbildningsbidrag kvalificerar sig t.ex. inte för a-kassa eller sjukpenning.

I motion 2007/08:Ub443 (s) yrkande 4 anförs behovet av en översyn av doktoranders studiesociala situation. De sociala trygghetssystemen är bristfälliga, vilket leder till att kvinnor har svårt att kombinera familjeliv och doktorandstudier.

Vänsterpartiet skriver i motion 2007/08:Ub230 yrkande 1 att stipendier bör förbjudas som finansieringsform inom forskarutbildning. Stipendier orsakar social och ekonomisk otrygghet, samtidigt som bristen på regler gör det alltför lätt att missbruka dem. I yrkande 2, samma motion, anför Vänsterpartiet att lärosätena bör få i uppdrag att vidta åtgärder för att avskaffa systemet med skuggdoktorander. Till grund för dessa åtgärder ska lärosätena ta fram statistik som visar på antalet skuggdoktorander och deras arbetssituation.

Bättre villkor vid forskarstudier behövs enligt motion 2007/08:Ub355 (kd). Utbildningsbidrag måste på sikt ersättas av fast anställning, och stipendiefinansiering ska mönstras ut som studiefinansiering.

Enligt motion 2007/08:Ub437 (m) behövs en översyn av hur utbildningen på forskarnivå kan göras mer attraktiv. Översynen bör omfatta såväl villkor under forskarutbildningen som villkor för postdoktorer. Motionären efterlyser bl.a. fler doktorandtjänster samt att stipendium avskaffas som finansieringsform.

I motion 2007/08:Ub379 (m) yrkande 2 framförs krav på svenska sammanfattningar av doktorsavhandlingar som är skrivna på andra språk. Syftet är att underlätta samverkan och kommunikation med det omgivande samhället.

Professionsinriktad forskarutbildning och forskning behövs i Sverige enligt motion 2007/08:Ub495 (c). I sammanhanget behövs ett tätare samarbete mellan lärosätena och arbetslivet inom såväl privat som offentlig verksamhet.

I motion 2007/08:Ub553 (kd, m) yrkande 1 påtalas behovet av breddad kunskapsutveckling genom att vissa yrkesinriktade utbildningar ska ge behörighet till forskarutbildning. Motionärerna skriver att utbildningar vid Naprapathögskolan, Polishögskolan och Försvarshögskolan inte ger behörighet till forskarutbildning eftersom de inte ger akademiska poäng. Konsekven-

sen blir utebliven forskning och kunskapsutveckling. I yrkande 2 anförs behovet av ett valideringsinstrument för att studenter och yrkesverksamma ska kunna kvalificera sig till akademisk forskning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Den vanligaste finansieringsformen för forskarstuderande är anställning som doktorand. Enligt Statistiska centralbyrån (rapport UF 21 SM 0701) hade 53 % av alla forskarstudenter anställning som doktorand år 2006. Motsvarande andel var 40 % år 1997.

Enligt regleringsbrev för högskolor och universitet ska minst 75 % av de medel som avsätts för studiefinansiering av forsknings- och forskarutbildningsanslagen användas för doktorandanställningar.

Nivån på utbildningsbidraget fastställs av regeringen och uppgår för närvarande till 14 900 kr i månaden. Utbildningsbidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande för allmän pension, men ger inte sjukpenninggrundande inkomst och möjliggör inte ersättning från arbetslöshetsförsäkring. Doktorander med utbildningsbidrag har dock, enligt 12 § förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander, rätt att behålla utbildningsbidrag vid bl.a. sjukdom och föräldraledighet. Därtill har forskarstuderande med utbildningsbidrag, enligt 5 kap. 4 § högskoleförordningen (1992:1434), rätt till anställning som doktorand när det återstår två års utbildningstid fram till doktorsexamen.

Sedan 1998 får inte universitet och högskolor använda medel från statsbudgeten till stipendier för doktoranders studiefinansiering. Lärosätena kan dock använda andra medel till stipendier för doktorandstudier. Av en rapport från Högskoleverket (2006:44 R) framgår att den genomsnittliga ersättningsnivån vid stipendiefinansiering är betydligt högre än nettoinkomsten för en doktorand med utbildningsbidrag. Stipendiefinansiering ger inte rätt till ersättning vid sjukdom, föräldraledighet eller arbetslöshet. Enligt statistik från Statistiska centralbyrån för år 2006 (UF 21 SM 0701) försörjde sig 9 % av de forskarstuderande via stipendier.

Att avskaffa stipendiefinansiering och utbildningsbidrag inom forskarutbildningen är, enligt utskottets mening, förenat med betydande kostnader för vilket det för närvarande inte finns resurser. Kostnaderna för att enbart avskaffa stipendiefinansiering framgår av Högskoleverkets rapport (2006:44 R). Vad gäller utbildningsbidraget påpekar utskottet att det ger ett visst skydd vid t.ex. sjukdom och föräldraskap, samtidigt som innehavaren av ett utbildningsbidrag har rätt till anställning som doktorand när två års utbildningstid återstår.

Utskottet avstyrker även förslagen om översyn av doktorandernas villkor. De rapporter och den statistik som bl.a. Högskoleverket och Statistiska centralbyrån producerar ger underlag för bedömningar av svensk forskarutbildning.

Enligt 7 kap. 41 § högskoleförordningen får inte det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen ge sökanden företräde framför andra sökande. Frågan om s.k. skuggdoktorander undersöks av Högskoleverket inom ramen för en utredning om fakultetsnämndernas tillsyn över forskarutbildningen. Utredningen beräknas vara klar i april 2008.

Vad gäller svenska sammanfattningar av avhandlingar avstyrkte utskottet ett liknande yrkande i betänkande 2006/07:UbU5. Nu liksom då anser utskottet att svenska sammanfattningar av avhandlingar kan bidra positivt till spridningen av forskningsresultat. Utskottet anser dock inte att det är aktuellt med en särskild reglering av detta. Ansvaret för att sprida forskningsresultat ligger hos de forskningsfinansierande myndigheterna, lärosätena och den enskilde forskaren.

I fråga om professionsinriktad forskarutbildning hänvisar utskottet till att Resursutredningen (SOU 2007:81) har föreslagit att systemet med vetenskapsområden avskaffas. Vidare ska högskolor kunna få tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av utredningens förslag.

Regler för grundläggande och särskild behörighet till forskarutbildning framgår av 7 kap. 39–40 §§ högskoleförordningen. Grundläggande behörighet uppnås av den som har avlagt examen på avancerad nivå, eller fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng varav minst 60 poäng på avancerad nivå, eller på annat sätt förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Den utbildning som ges på Naprapathögskolan leder inte till examen inom högskolan. Däremot har Försvarshögskolan fr.o.m. den 1 januari 2008 inrättats som en högskola som lyder under högskolelagen (1992:1434). Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2006:139) som ska lämna förslag till hur polisutbildningen bör reformeras, vilket inbegriper frågan om utbildningen kan och bör omvandlas till en högskoleutbildning. Vad gäller validering ska högskolorna enligt 6 kap. 7–8 §§ högskoleförordningen pröva om tidigare utbildning eller verksamhet kan godtas för tillgodoräknande.

Högskolans forskare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om högskolans forskare.

Jämför reservation 6 (s).

Motioner

Socialdemokraterna menar i motion 2007/08:Ub517 yrkande 4 att det stundande generationsskiftet inom högre utbildning och forskning gör det nödvändigt med en översyn gällande forskares karriärstrukturer. Unga fors-

kare måste få reella möjligheter att ägna sig åt forskning. Särskilt viktigt är det för de områden där antalet forskarutbildade beräknas vara otillräckligt, t.ex. inom humaniora, samhällsvetenskap, vårdvetenskap och matematik.

I motion 2007/08:Ub221 (c) yrkande 1 anfördes att projektanställning bör bli möjligt för forskare som har projektmedel. Lagen om anställningsskydd innebär att den maximala tiden för en tidsbegränsad anställning är 24 månader. Postdoktorer som har fått projektfinansiering och fullgjort en tvåårig del av ett flerårigt forskningsprojekt riskerar därför att tvingas lämna sina jobb. Enligt yrkande 2, samma motion, bör högskoleförordningen ändras så att tjänster som postdoktor definieras som tidsbegränsade tjänster på liknande sätt som gäller för doktorand- och forskarassistenttjänster.

Enligt motion 2007/08:Ub379 (m) yrkande 1 bör det införas lagstiftningskrav på att forskare ska dokumentera sin förmåga att tala om sitt ämne på svenska. I dag har, enligt motionären, engelska blivit alltför dominerande inom forskning och forskarutbildning. Risken är att forskarnas samverkan med det omgivande samhället försämras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Befattningsutredningen överlämnade sitt betänkande (2007:98) till regeringen i december 2007. Den särskilda utredaren har haft i uppdrag (dir. 2006:48) att granska rådande anställningsstrukturer samt föreslå förbättringar för att uppnå en fungerande och sammanhållna meriterings- och karriärväg. Utredaren fick även i uppdrag att granska anställningsprocessen, belysa de visstidsanställdas situation samt utreda hur högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) förhåller sig till lagen (1982:80) om anställningsskydd. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av utredarens förslag.

Utskottet menar att det är viktigt att forskare informerar om forskning och forskningsresultat på svenska. Att högskolan ska samverka med och informera det omgivande samhället är fastställt i 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434). Utskottet anser inte att det föreligger något behov av att lagstifta om att denna samverkan och information ska ske på svenska.

Kommersialisering av forskningsresultat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om kommersialisering av forskningsresultat.

Jämför reservation 7 (s, mp).

Motioner

I motion 2007/08:Ub260 (s) yrkande 3 framhålls vikten av att hitta incitament för högskolorna att arbeta med entreprenörskap, teknikbyar och inkubatorer. Den utbyggda högskolan, sägs det i motionen, är en viktig grundförutsättning för att åstadkomma tillväxt i hela Sverige eftersom högskolorna kan fungera som regionala tillväxtmotorer. Enligt yrkande 4, samma motion, behöver Sverige en strategi som tar ett helhetsgrepp på samverkansfrågan mellan högskola, kommuner och landsting samt näringsliv. Flera rapporter, sägs det i motionen, visar att Sverige satsar mest av alla länder på forskning men att satsningarna ger dålig utdelning i form av nyföretagande, jobb och ekonomisk tillväxt.

Miljöpartiet skriver i motion 2007/08:N323 yrkande 17 att högskolor och universitet bör få i uppdrag att arbeta fram handlingsplaner för kommersialisering. Man påpekar att Sverige är ett av de länder som satsar allra mest på forskning som andel av BNP samtidigt som få forskningsresultat omvandlas till kommersiella produkter.

Enligt motion 2007/08:Ub222 (m) yrkande 1 bör det s.k. lärarundantaget behållas. Motionärerna menar att lärosätena inte har tillräckliga finansiella resurser för att kommersialisera forskningsresultat, varför detta fortsatt bör vara en uppgift för näringslivet. Enligt yrkande 2, samma motion, är det av stor vikt att skapa förståelse i den traditionella forskarvärlden för produktutvecklingsprocessens komplexitet och svårigheter. Exempelvis bör entreprenörskap lyftas fram som akademiskt ämne och akademiker bör få möjlighet till praktik i näringslivet. Det behövs också, enligt yrkande 3, bättre möjligheter för tjänstledighet för akademiker som befinner sig i en produktutvecklingsprocess. Enligt yrkande 6 måste staten sträva efter att eliminera tillväxthämmande hinder, t.ex. krav på obligatorisk informationsplikt kring uppnådda forskningsresultat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Högskolans samverkan med det omgivande samhället är fastställd i 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434). Lärosätena hade i regleringsbrev för 2007 i uppdrag att i sina årsredovisningar redovisa de senaste årens samverkan med det omgivande samhället inom utbildning och forskning. Nästa periodiserade redovisning av detta uppdrag ska ske i samband med årsredovisningen för 2011. Av regleringsbrev för 2008 framgår att lärosätena utifrån sina särskilda ansvars- och kompetensområden ska bidra till genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 och dess prioriteringar.

En förhandlare har haft i uppdrag att föreslå hur en minskning av antalet holdingbolag kan genomföras för att effektivare utnyttja befintliga resurser. I uppdraget ingick även att ta fram förslag till fördelning av de

60 miljoner kronor som föreslogs i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2004/05:80) som förstärkning av holdingbolagen. Uppdraget redovisades hösten 2006.

Utredningen Nyttiggörande av högskoleuppfindingar (SOU 2005:95) överlämnades till den dåvarande regeringen i november 2005. Utredningens uppgift var att klarlägga de rättsliga konsekvenserna av ett avskaffande av det s.k. lärarundantaget i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfindingar. Utredningen behandlar bl.a. frågan om anmälningsskyldighet av forskningsresultat.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2008 meddelat att den avser att återkomma till frågan om kommersialisering av forskning i den forsknings- och innovationspolitiska proposition som ska presenteras hösten 2008.

Ett yrkande om forskares förståelse för produktutvecklingsprocessen behandlades av utskottet i betänkande 2006/07:UbU5. Utskottet anförde då att rörlighet och ökad förståelse mellan akademi och industri kan ske bl.a. genom anställning av adjungerade professorer och industridoktorander. Vad gäller entreprenörskap som akademiskt ämne hänvisade utskottet till att lärosätena ansvarar för högskolans utbildningsutbud.

Vad gäller tjänstledighet för akademiker som befinner sig i en produktutvecklingsprocess konstaterade utskottet i betänkande 2006/07:UbU5 att lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet ger en arbetstagare rätt till hel ledighet från sitt arbete under sex månader för att själv eller genom juridisk person bedriva näringsverksamhet.

Forskning inom vissa områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om forskning inom vissa områden.

Jämför reservationerna 8 (s), 9 (s), 10 (s), 11 (mp), 12 (mp) och 13 (mp).

Motioner

Socialdemokraterna framhåller i motion 2007/08:Ub517 yrkande 6 vikten av att Sverige fortsätter att driva frågan om stamcells forskning i internationell samverkan. Stamcells forskningen kan leda till nya behandlingsmetoder av svåra och obotliga sjukdomar. Vetenskapsrådets satsningar på området bör därför förstärkas.

Betydelsen av genus forskning för samhällets utveckling framhålls i motion 2007/08:Ub314 (s). Motionären menar att genus forskningens framtid kan hotas av regeringens planer på att en ökad andel av forskningsresurserna ska fördelas genom fakultetsanslag till framstående forskningsmil-

jöer. Ökad konkurrens leder ofta till att s.k. mjuka ämnen, t.ex. genusforskning, får stå tillbaka. Även nedläggningen av Arbetslivsinstitutet påverkar, enligt motionären, genusforskningen negativt.

I motion 2007/08:Ub330 (s) yrkande 3 framhålls behovet av forskning om skolans sexualundervisning. Kunskap behövs bl.a. om vilka undervisningsmetoder som används och hur de fungerar.

Motion 2007/08:Ub416 betonar vikten av forskning om Arktis. Klimatförändringarna och uppvärmningen av Arktis kommer att få stora följder för hela planeten.

Enligt motion 2007/08:Ub504 (s) yrkande 1 bör riksdagen uttala sitt stöd för byggande och placering av European Spallation Source (ESS) i Lund. Anläggningen kommer att få central betydelse för flera strategiska forskningsområden t.ex. bio- och nanoteknologi, utveckling av läkemedel och materialteknik. Enligt yrkande 2, samma motion, bör riksdagen begära en redovisning av hur en flerårig investeringsplan för en ny synkrotronljusanläggning, Max IV, kan utformas. Vetenskapsrådet har utvärderat förslaget till anläggning och är mycket positivt inställt, men konstaterar samtidigt att statliga resurser måste tillskjutas.

Regeringens insatser för ett svenskt värdskap för ESS är otillräckliga, hävdas i motion 2007/08:Ub540 (s). ESS bör utredas noggrant; närings- och tillväxtaspekter måste lyftas fram ytterligare då dessa anses kunna bli betydande.

Behovet av forskning och utveckling om socialt företagande påtalas i motion 2007/08:Ub541 (s). I dag saknas kunskap om de sociala företagens kvalitet, utveckling, samverkanslösningar, målgrupper, maktfördelning och organisationsformer.

Miljöpartiet skriver i motion 2007/08:A402 yrkande 28 att regeringen bör se över hur anslagen för transportforskning används ur ett jämställdhetsperspektiv samt föreslå förändringar. Analyser har visat att det är mäns resmönster och värderingar som styr de kunskapsområden som prioriteras.

I motion 2007/08:Ub450 (mp) yrkande 1 framhålls behovet av att utveckla svensk lyckoforskning. Lyckoforskning är ett tvärvetenskapligt område som innefattar psykologi, sociologi och nationalekonomi. Lyckoforskningen gör det möjligt att mäta den mänskliga lyckan och därmed att väga nyttan av olika politiska förslag. Enligt yrkande 2, samma motion, bör en utredning tillsättas om hur lyckan i samhället ska kunna mätas regelbundet i form av ett lyckoindex.

Miljöpartiet menar i motion 2007/08:Sf344 (mp) yrkande 31 att forskningen om migration är underutvecklad i Sverige. Bland annat är det viktigt med kunskap för myndigheter som utför asylprövning.

Forskning om metoder för att främja fysisk aktivitet bör prioriteras, enligt motion 2007/08:Ub262 (c) yrkande 2. Motionären konstaterar att mer än en tredjedel av den svenska befolkningen är överviktig, vilket är förenat med sämre hälsa för individen och med höga kostnader för samhället.

Enligt motion 2007/08:Ub352 (c) bör högskolor, universitet och forskningsinstitut få i uppdrag att genom forskning och utbildning utveckla modern underhållsteknik. Ny underhållsteknik kan bidra till hushållningen med jordens begränsade resurser.

I motion 2007/08:Ub492 (fp) framhålls betydelsen av goda förutsättningar för medicinteknisk forskning och fordonsforskning i Södertälje. Forskning inom dessa områden har stor betydelse både för Södertälje och för landet i sin helhet.

En översyn av forskningen gällande integrativ medicin förordas i motion 2007/08:Ub436 (m, kd). Vid sidan av kunskap om vad som orsakar sjukdom behövs mer kunskap om vad som skapar hälsa.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Vad gäller yrkanden om satsningar på forskning inom vissa områden vill utskottet påminna om att statsmakterna endast fattar övergripande beslut om fördelningen av statliga forskningsmedel. Den närmare fördelningen avgörs av forskningsfinansierande myndigheter samt universitet och högskolor.

Utskottet anser att fortsatta satsningar på medicinsk forskning och på stamcellsforskning är angelägna. I enlighet med propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) tillförs därför Vetenskapsrådet 250 miljoner kronor för medicinsk forskning år 2008. Vetenskapsrådet fick i augusti 2006 ett uppdrag av den dåvarande regeringen gällande stamcellsforskning. Rådet ska enligt uppdraget bl.a. inhämta kunskap och analysera utvecklingen vad gäller finansiering av stamcellsforskning samt ge information och stöd till forskare och allmänhet. I uppdraget ingår även att löpande rapportera om utvecklingen till Regeringskansliet. Rådet ska också föreslå ytterligare insatser inom ramen för existerande medel när det gäller nationell finansiering av stamcellsforskning. Utbildningsdepartementet har under hand meddelat utskottet att Vetenskapsrådets uppdrag gäller tills vidare.

Genusforskningen kan bidra med viktig kunskap i syfte att skapa ett jämställt samhälle. Utskottet anser inte att genusforskningens framtid hotas av att en ökande andel av fakultetsmedlen fördelas i konkurrens eller av nedläggningen av Arbetslivsinstitutet. Konkurrens mellan forskare bidrar till kvalitet och till vetenskapens utveckling. I enlighet med propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) ökar Vetenskapsrådets resurser för genusforskning med 12 miljoner kronor åren 2007–2008.

Angående forskning om sexualundervisning konstaterar utskottet att Utbildningsvetenskapliga kommittén inom Vetenskapsrådet förfogar över resurser för forskning om bl.a. skolans undervisning.

Utskottet förordar inte en utredning om hur lyckan i samhället ska kunna mätas regelbundet i form av ett lyckoindex. Ansvaret för statistik om levnadsförhållanden ligger hos Statistiska centralbyrån.

Utskottet ser positivt på de åtgärder som regeringen vidtagit vad gäller European Spallation Source (ESS). Regeringen beslutade i februari 2007 att verka för att ESS förläggs till Sverige. I samband med detta har andra europeiska länder inbjudits att delta i konstruktionen av anläggningen. För arbetet med ESS har regeringen även beslutat inrätta ett särskilt sekretariat vid Lunds universitet. ESS-sekretariatet ska bl.a. planera och analysera den forskning som behövs för att konstruera ESS och i samverkan med universitetet i övrigt bygga upp kompetens och rekrytera forskare och tekniker för anläggningen. Från Vetenskapsrådets anslag används innevarande år 20 miljoner kronor för finansiering av sekretariatets verksamhet. En särskild förhandlingsman har regeringens uppdrag att förhandla med övriga europeiska länder om en etablering av ESS i Sverige. Uppdraget ska rapporteras den 1 december 2008. Frågan om ESS har också behandlats i betänkanden från näringsutskottet (se t.ex. bet. 2006/07:NU6 s. 52 f.).

Förslaget om synkrotronljusanläggningen Max IV har fått positiva omdömen i utvärderingar om såväl anläggningens tekniska design som dess vetenskapliga potential. Av budgetpropositionen för 2008 framgår att Vetenskapsrådet sätter Max IV högt bland alternativa infrastruktursatsningar. Utskottet utgår ifrån att regeringen genomför den beredning och de ekonomiska överväganden som är nödvändiga för att bedöma om anläggningen bör byggas.

Vad gäller transportforskning ur ett jämställdhetsperspektiv anger Vinnovas regleringsbrev att den FoU-verksamhet som finansieras av myndigheten ska ha som mål att genusperspektiv ska finnas där detta är möjligt. Av Vinnovas årsredovisning för 2006 framgår att en genomförd analys av programmet Infrastruktur och effektiva transportsystem visat att genusrelaterade projekt varit underrepresenterade i tidigare års utlysningar. I utlysningen 2006 lyfte man därför fram transportsektorns problem ur ett genusperspektiv som ett prioriterat forskningsområde. Kvaliteten på inkomna ansökningar var hög och sex stycken, av ca tjugo totalt, beviljades medel. Vidare framgår av årsredovisningen att Vinnova i samverkan med andra myndigheter arrangerat ett seminarium för att inspirera forskare inom transportområdet att integrera genusperspektiv i sina forskningsprojekt.

Forskning om internationell migration och etniska relationer (IMER-forskning) bedrivs vid ett flertal svenska lärosäten. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har ett särskilt regeringsuppdrag att svara för samordning av svensk IMER-forskning. Nationella temagruppen asyl (NTG-asyl) arbetar med kunskapsöverföring från utvecklings- och forskningsprojekt inom migrationsområdet. Temagruppen finansieras av Europeiska socialfonden, Arbetsmarknadsstyrelsen, Integrationsverket och Migrationsverket.

Vad gäller förutsättningarna för medicinsk forskning och fordonsforskning i Södertälje, liksom i övriga Sverige, hänvisar utskottet till de betydande satsningar som gjorts på dessa områden de senaste åren. I ett interpellationssvar i december 2007 meddelade näringsministern att fordonsindustrin har inbjudits till samtal om hur den gemensamma forskningssatsningen kan vidareutvecklas.

Utskottet förordar inte en översyn av forskningen om integrativ medicin. Forskning om folkhälsa och hälsoprevention stöds av bl.a. Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS). En stor utvärdering av svensk folkhälsoforskning utfördes av FAS år 2004. Ett särskilt centrum för integrativ medicin finns vid Karolinska Institutet.

Framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor.

Jämför särskilt yttrande (s).

Motioner

I motion 2007/08:Ub428 (s) framhålls vikten av utveckling av forskning och forskarutbildning inom Mittuniversitetet. Motionärerna menar att det behövs ökade fasta forskningsresurser för bl.a. doktorandtjänster, medfinansiering i externa projekt samt för drift och underhåll av dyra forskningsmiljöer.

Högskolan i Skövde behöver på sikt få utökade möjligheter att bedriva forskning enligt motion 2007/08:Ub429 (s). Högskolans forskning är inriktad på informationsteknik för modellering och simulering. Bristen på resurser riskerar dock rekryteringen av studenter till forskarutbildningen.

Ett nationellt centrum för nationella minoriteter bör finansieras vid Luleå tekniska universitet föreslås i motion 2007/08:Ub310 (c). I Luleå finns en stark forskningskompetens i minoritetsfrågor, och ett underlag för bildandet av ett centrum har presenterats.

Enligt motion 2007/08:Ub487 (kd) finns det ett stort behov av fasta forskningsresurser vid de fria teologiska högskolorna. I dag bedrivs forskning främst med medel från huvudmännen, men det är långt ifrån tillräckligt för att på sikt kunna bedriva en vetenskapligt kvalificerad verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I enlighet med propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) ökar lärosätenas resurser till forskning och forskarutbildning med 300 miljoner kronor 2008. Därtill har riksdagen beslutat att tillföra lärosätena ytterligare 300 miljoner kronor år 2008 (bet. 2007/08:UbU1, rskr. 2007/08:70). För år 2009 har regeringen aviserat att den vill tillföra universiteten och högskolorna 400 miljoner kronor för forskning och forskarutbildning. Därutöver planerar regeringen en forsknings- och innovationsproposition under nästa riksmöte. Regeringen planerar även att avskaffa den s.k. högskolemösen, dvs. skyldigheten att till staten betala in 8 % av de icke-statliga forskningsbidrag som tas emot. Det kommer att innebära en förstärkning av resurserna med ungefär 350 miljoner kronor. Vidare avser regeringen att under 2008 tillsätta en utredning för att möjliggöra avdragsrätt för donationer till forskningsändamål. Samtliga ovan nämnda förstärkningar kommer, enligt utskottets mening, att på ett betydande sätt förbättra möjligheterna för forskning och forskarutbildning vid svenska högskolor och universitet.

Universitet och högskolor kan inom ramen för de anslag som tilldelats dem inrätta och driva forskningscentrum.

Vad gäller fasta forskningsresurser vid de teologiska högskolorna innebär nuvarande regler att sådan finansiering endast tilldelas universitet samt högskolor med vetenskapsområde. Resursutredningen (SOU 2007:81) föreslår att ett nytt system införs för fördelningen av resurser för forskning och forskarutbildning. Enligt förslaget ska högskolor kunna få resurser för s.k. forskningsprofiler. Utskottet anser att beredningen av förslaget bör avvaktas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Systemet för resursfördelning, punkt 1 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub517 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Kunskap är grunden för en gynnsam samhällsutveckling och vårt främsta internationella konkurrensmedel. Det kräver fortsatt stora insatser av både staten och näringslivet. All forskning ska hålla hög kvalitet och forskningsinsatserna ska rymma både bredd och djup.

Socialdemokraterna anser att en stor del av forskningsresurserna ska fördelas i konkurrens i syfte att stärka spetsforskning och skapa internationellt konkurrenskraftiga forskningsmiljöer. Kraftsamling kan ske genom att de mest framstående forskarna ges goda förutsättningar för långsiktig forskning. Vidare anser vi att det behövs ett nytt resurstilldelningssystem för forskning och forskarutbildning. Systemet bör förstärka och gynna framstående forskarmiljöer, men också slå vakt om forskning och forskningsanknuten högre utbildning i hela landet.

2. Forskningens samhällsrelevans, punkt 2 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub415 yrkande 2.

Ställningstagande

Det behövs en diskussion om hur samhällsrelevans kan utgöra en viktig del av kvalitetsbedömningen vid fördelning av resurser till forskning. Regeringen har för 2008 fördelat nya resurser till forskning och forskarutbildning genom att utgå från vilka forskare som får medel från Vetenskapsrådet. Rådets uppgift är dock att fördela medel till grundforskning, vilket innebär att högskolor med inriktning mot tillämpad forskning blir förfördelade.

3. Universitetsstatus och examensrättigheter, punkt 5 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub510 yrkande 4 och avslår motionerna 2007/08:Ub303 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub415 yrkande 1, 2007/08:Ub491 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub551 och 2007/08:Ub565.

Ställningstagande

Socialdemokraterna anser att det bör bli möjligt för högskolor att bli prövade för rätten att utfärda doktorsexamen inom profilområden. Detta skulle stimulera alla högskolor till att åstadkomma spetsmiljöer för utbildning och forskning.

4. Doktoranders studiefinansiering, punkt 6 (s, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s), Thomas Strand (s) och Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ub412 och 2007/08:Ub443 yrkande 4 och avslår motionerna 2007/08:Ub230 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Ub355 och 2007/08:Ub437.

Ställningstagande

De sociala trygghetssystemen för doktorander måste ses över. Forskarstudenter bör omfattas av samma rättigheter som gäller på övriga arbetsmarknaden. De som i dag finansierar sina forskarstudier med stipendium eller utbildningsbidrag kvalificerar sig t.ex. inte för sjukpenning, ersättning vid föräldraledighet eller arbetslöshetsförsäkring. Eftersom medianåldern för inskrivna doktorander är över 30 år är risken uppenbar att många tvingas välja mellan familj och forskarstudier. Detta inverkar även på arbetet för mångfald och breddad rekrytering.

5. Doktoranders studiefinansiering, punkt 6 (v)

av Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub230 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2007/08:Ub355, 2007/08:Ub412, 2007/08:Ub437 och 2007/08:Ub443 yrkande 4.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att det bör införas ett förbud i högskoleförordningen mot stipendiefinansiering vid forskarutbildning. Stipendier innebär social och ekonomisk otrygghet för doktorander eftersom de inte berättigar till ersättning vid sjukdom, föräldraledighet eller arbetslöshet.

Vidare anser Vänsterpartiet att lärosätena bör få i uppdrag att avskaffa fenomenet med skuggdoktorander. Skuggdoktorander är mycket utsatta och saknar formell rätt till handledning eller individuell studieplanering. Lärosätena bör därför ta fram statistik över antalet skuggdoktorander och deras förhållanden samt redovisa vilka åtgärder som kommer att vidtas.

6. Högskolans forskare, punkt 9 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub517 yrkande 4 och avslår motionerna 2007/08:Ub221 yrkandena 1 och 2 samt 2007/08:Ub379 yrkande 1.

Ställningstagande

Det kommande generationsskiftet inom högre utbildning och forskning gör det viktigt att nydisputerade ges bättre möjligheter till fortsatt forskning och meritering. Särskilt angeläget är det att förbättra situationen för forskare inom områden där antalet forskarutbildade är otillräckligt för högskolans behov, t.ex. humaniora, samhällsvetenskap, vårdvetenskap och matematik. En översyn i syfte att åstadkomma mer balanserade karriärstrukturer för forskare är därför nödvändig.

7. Kommersialisering av forskningsresultat, punkt 10 (s, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s), Thomas Strand (s) och Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ub260 yrkandena 3 och 4 samt 2007/08:N323 yrkande 17 och avslår motion 2007/08:Ub222 yrkandena 1–3 och 6.

Ställningstagande

Det är av stor betydelse att det skapas incitament för landets högskolor att arbeta med t.ex. entreprenörskap, teknikbyar och inkubatorer. Den utbyggda högskolan i hela Sverige är en viktig grundförutsättning för att åstadkomma tillväxt, eftersom högskolorna kan fungera som regionala tillväxtmotorer. Därför behövs en nationell strategi rörande högskolans samverkan med kommuner och landsting samt näringsliv. Vidare bör lärosätena få i uppdrag att ta fram handlingsplaner för kommersialisering. Sverige är ett av de länder som satsar mest på forskning, men väldigt få forskningsresultat omvandlas till kommersiella produkter. Sådan omvandling är viktig för att skapa sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

8. Stamcellsforskning, punkt 11 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub517 yrkande 6.

Ställningstagande

Forskning kring stamceller är ett strategiskt viktigt forskningsområde för Sverige. Stamcellsforskning kan leda till nya behandlingsmetoder av svåra och i dag obotliga sjukdomar. Vetenskapsrådets satsningar på området bör därför förstärkas. Sverige bör fortsätta att driva frågan om stamcellsforskning i internationell samverkan.

9. Genusforskning, punkt 12 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub314.

Ställningstagande

Nedläggningen av Arbetslivsinstitutet har haft en negativ inverkan på den genusforskning som bedrivs inom arbetslivsområdet. Regeringen bör agera för att denna forskning tas till vara och kan fortgå. Vidare finns det en risk att genusforskningen drabbas av regeringens intentioner att en ökad andel av forskningsresurserna ska fördelas genom fakultetsanslag till framstående forskningsmiljöer. Genusforskningens betydelse och framtida utveckling måste därför säkras.

10. Forskning om skolans sexualundervisning, punkt 13 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub330 yrkande 3.

Ställningstagande

Forskningen om skolans sexualundervisning behöver stimuleras. Bättre kunskap behövs om vilka metoder som används och hur de påverkar elevers synsätt gällande sexualitet och samlevnad.

11. Lyckoforskning, punkt 14 (mp)

av Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ub450 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Lyckoforskning är ett intressant nytt ämne med en stor potential för att öka möjligheterna att se vad som gör människan lyckligare, vilket torde kunna ha betydelse för vilka politiska beslut som gör att befolkningen blir lyckligare.

12. Transportforskning, punkt 15 (mp)

av Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:A402 yrkande 28.

Ställningstagande

Analyser av Vinnovas anslagsfördelning visar att det är den genomsnittlige mannens resmönster och värderingar som styr transportforskningen medan forskningen kring det som kvinnor prioriterar skärs ned. Regeringen bör därför se över hur forskningsanslagen används ur ett jämställdhetsperspektiv och föreslå ändringar. Fakta angående fördelningen av forskningsresurser till fordonsutveckling i förhållande till övrig transportforskning t.ex. miljö, trafiksäkerhet, jämställdhet och kollektivtrafik bör redovisas.

13. Migrationsforskning, punkt 16 (mp)

av Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Sf344 yrkande 31.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att forskningen om migration behöver utvecklas. Sverige bedriver ytterst lite migrationsforskning trots att vi tar hand om relativt sett många tidigare asylsökande. Forskningen om migrationen som fenomen, som utvecklar Sverige socialt, ekonomiskt och kulturellt, måste därför utvecklas. Migrationsforskningen kan även bidra till att förbättra praxis vid asylprövning.

Särskilt yttrande

Framtida satsningar på forskning vid universitet och högskolor, punkt 18 (s)

Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Thomas Strand (s) anför:

Forskning har stor betydelse för utvecklingen av såväl näringsliv som offentlig verksamhet. När Socialdemokraterna var i regeringsställning ökade de statliga anslagen till forskning och forskarutbildning med 2,3 miljarder kronor, och särskilda satsningar gjordes på forskning inom medicin, teknik och hållbar utveckling. Socialdemokraterna ser därför med oro på att regeringen under sitt första år vid makten har minskat anslagen till forskning och utveckling i statsbudgeten. Enligt Statistiska centralbyråns siffror för 2007 uppgick minskningen till 550 miljoner kronor. Den resursförstärkning av forskningen på landets universitet och högskolor som sker år 2008 på 300 miljoner kronor är långt ifrån tillräcklig.

Socialdemokraterna föreslog därför i motionerna 2007/08:Fi277 yrkande 81, 2007/08:Ub517 yrkande 1 och 2007/08:Ub556 yrkande 2 att resurserna till forskning skulle öka med 400 miljoner kronor mer än regeringens förslag år 2008, 400 miljoner kronor mer år 2009 samt 400 miljoner kronor mer år 2010. Sammanlagt innebär detta en ökning åren 2008–2010 med 1,2 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag. De offentliga anslagen till forskning ska öka till 1 % av BNP. Målsättningen är att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation där kunskap är vårt främsta internationella konkurrensmedel.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Sf344 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla forskning i Sverige om migration.

2007/08:Ub221 av Eva Selin Lindgren (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast se till att projektanställning vid universiteten möjliggörs för forskare som har projektmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ändringar i högskoleförordningen så att tjänster som postdoktor definieras som tidsbegränsade tjänster på liknande sätt som gäller för doktorand- och forskarassistent-tjänster.

2007/08:Ub222 av Finn Bengtsson och Andreas Norlén (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bibehållandet av det s.k. lärarundantaget (lagen 1949:345 om rätten till arbetstagares uppfinningar, den s.k. uppfinnarlagen).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att skapa förståelse i den traditionella forskarvärlden för produktutvecklingsprocessens komplexitet och svårigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att öka möjligheterna till individuella och flexibla överenskommelser med arbetsgivaren angående tjänstledighet för akademiker som befinner sig i en produktutvecklingsprocess.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om eliminering av tillväxthämmande hinder som krav på obligatorisk informationsplikt kring uppnådda forskningsresultat.

2007/08:Ub226 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upphävande av 6 kap. 4 a § stiftelselagen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av forskningsstiftelsernas stiftelseförordnanden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyddet för stiftelser från politiska ingrepp bör ses över.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värdet av forskningsfinansiering som står fri från politisk påverkan.

2007/08:Ub230 av Rossana Dinamarca m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot stipendier som finansieringsform inom forskarutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge lärosätena i uppdrag att vidta åtgärder för att avskaffa fenomenet med skuggdoktorander.

2007/08:Ub260 av Magdalena Streiffert (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hitta incitament för landets högskolor att arbeta med entreprenörskap, teknikbyar och inkubatorer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en strategi som tar ett helhetsgrepp på samverkansfrågan mellan högskola, kommuner och lands-ting samt näringsliv.

2007/08:Ub262 av Jörgen Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera forskningen kring olika metoder avsedda att främja fysisk aktivitet.

2007/08:Ub303 av Ulf Sjösten (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett professionsuniversitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett eventuellt professionsuniversitet bör förläggas till Borås.

2007/08:Ub310 av Stefan Tornberg (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att nationellt säkra finansieringen av Centrum för nationella minoriteter vid Luleå tekniska universitet.

2007/08:Ub314 av Anne Ludvigsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om genusforskning och dess betydelse för samhällets utveckling.

2007/08:Ub325 av Finn Bengtsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förekomst av politiker- eller myndighetsstyrande processer som kan innebära ett hot mot den offentligfinansierade forskningens oberoende, kvalitet och trovärdighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lämpliga åtgärder för att, i förekommande fall, motverka att politiker eller myndigheter med missriktad styrning skadar den offentligfinansierade forskningens goda rykte till men för Sverige.

2007/08:Ub330 av Börje Vestlund (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexualundervisning och forskning.

2007/08:Ub352 av Eva Selin Lindgren och Solveig Ternström (båda c):

Riksdagen beslutar att uppdra åt högskolor, universitet och forskningsinstitut att i forskning och utbildning utveckla modern underhållsteknik i syfte att minska olycksriskerna i stora komplexa system och att bidra till minskat utnyttjande av naturresurser och minskade avfallsströmmar.

2007/08:Ub355 av Emma Henriksson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre villkor vid forskarstudier.

2007/08:Ub379 av Marianne Watz (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av krav i berörd lagstiftning på att forskare med undantag för utländska gästforskare ska dokumentera sin förmåga att kunna tala om sitt ämne på svenska.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av krav i berörd lagstiftning på att en sammanfattning görs på svenska av doktorsavhandling skriven på annat språk än svenska.

2007/08:Ub412 av Christina Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om anställning av doktorander.

2007/08:Ub415 av Luciano Astudillo (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tilldela Malmö högskola examinationsrätt och forskarutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att påbörja ett samtal om behovet av samhällsrelevant forskning som en viktig roll i kvalitetsbedömningen.

2007/08:Ub416 av Sinikka Bohlin och Maria Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning om Arktis.

2007/08:Ub428 av Hans Stenberg och Berit Andnor (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utveckling av forskning och utbildning på forskarnivå inom Mittuniversitetet.

2007/08:Ub429 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att på sikt utveckla möjligheterna att bedriva forskning på olika nivåer vid Högskolan i Skövde.

2007/08:Ub436 av Finn Bengtsson och Yvonne Andersson (m, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av forskningen på området integrativ medicin.

2007/08:Ub437 av Finn Bengtsson och Yvonne Andersson (m, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av hur utbildning på forskarnivå kan göras mer attraktiv.

2007/08:Ub443 av Magdalena Streiffert (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den studiesociala situationen ses över för Sveriges doktorander.

2007/08:Ub450 av Max Andersson (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla svensk lyckoforskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om hur lyckan i samhället ska kunna mätas regelbundet och att lyckoindex redovisas i likhet med BNP och övriga välfärdsindex.

2007/08:Ub487 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning vid de fria teologiska högskolorna.

2007/08:Ub491 av Hans Backman (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Högskolan i Gävle ska bli universitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Högskolan i Gävle ska tilldelas vetenskapsområdet teknik och humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde eller motsvarande självständig rätt till forskarutbildning.

2007/08:Ub492 av Gunnar Andrén och Karin Pilsäter (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Södertäljes förutsättningar att fortsatt vara ett viktigt centrum för svensk vetenskaplig medicinteknisk forskning på högsta internationella nivå och för fordonsmässig produktion, forskning och utveckling.

2007/08:Ub495 av Eva Selin Lindgren m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa professionsinriktad doktorsutbildning och forskning i Sverige och att etablera mekanismer för ett tätare samarbete mellan högskolor och universitet å ena sidan och arbetslivet inom såväl privat som offentlig verksamhet å andra sidan med syfte att möjliggöra avancerad kompetensutveckling, forskning och doktorsutbildning för personer vilkas huvudsakliga målsättning är att utveckla sin kompetens inom ett professionsområde.

2007/08:Ub504 av Bo Bernhardsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fortsatt stöd för byggande och placering av ESS-anläggningen i Lund och Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om MAX IV.

2007/08:Ub510 av Marie Granlund m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt för högskolor att bli prövade för rätten att utfärda doktorsexamen inom profilmråden.

2007/08:Ub517 av Marie Granlund m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att en stor del av forskningsresurserna fördelas i konkurrens i syfte att stärka spetsforskning och skapa internationellt konkurrenskraftiga forskningsmiljöer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ett nytt resursfördelningssystem som gynnar forskningskvalitet och slår vakt om forskning och forskningsanknuten högre utbildning i hela landet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge nydisputerade möjligheter till fortsatt forskning och meritering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att fortsätta driva frågan om stamcellsforskning i internationell samverkan.

2007/08:Ub540 av Ronny Olander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd för lokalisering av ESS-anläggningen till Lund och Sverige.

2007/08:Ub541 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av forskning och utveckling för socialt företagande.

2007/08:Ub551 av Stefan Attefall m.fl. (kd, fp, m, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Tekniska Högskolan i Jönköping bör tilldelas vetenskapsområde.

2007/08:Ub553 av Yvonne Andersson och Finn Bengtsson (kd, m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av breddad kunskapsutveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklandet av ett valideringsinstrument för att studenter och redan yrkesverksamma ska kunna kvalificera sig till akademisk forskning.

2007/08:Ub565 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om examensrätt i doktorsutbildningen.

2007/08:N323 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att högskolor och universitet bör få i uppdrag att arbeta fram handlingsplaner för kommersialisering.

2007/08:A402 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur forskningsanslagen används ur ett jämställdhetsperspektiv och föreslå ändringar.